Valeh Heydər - Heydərov Valeh Yavər oğlu, şair-publisist. 1962-ci il oktyabrın 17-də Cəbrayıl rayonunun Karxulu kəndində dünyaya göz açıb. M.A.Əliyev adına ADİİ-nin məzunudur. İki antalogiya və səkkiz almanaxın həmmüəllifi, "Sonsuz təsəlli-sonlu ömür", "Vüsal rəqsi" adlı şeirlər və hekayələr, "Hamı bunu bilməli" təmsillər toplusu kitablarının müəllifidir. KİVİHİ-nin "QIZIL QƏLƏM" Ali Media Mükafatına və "YILIN STARLARI ÖDÜLLƏRİ 2022" beynəlxalq naminasiyasında "YILIN ŞAİRİ" Mükafatına layiq görülüb.
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

AĞACIN SƏHVİ

Giley etdi bir ağac,
Öz məxsusi kökündən,
Narazıyam dedi, mən,
Bu taleyin hökmündən.
Yaşıl deyil budağım
Könlüm istəyən qədər,
Meyvələrim də düşüb
Bəzən olur zay, hədər.
Külək bərk əsən zaman
Əyilirəm dörd yana,
Gücü yoxdur kökümün
Əzab verir o cana.
Ayrılacam mən ondan
Qoy olmasın heç köküm
,
Axı niyə bunca mən
Dərdə düşüb, tez çöküm.
Dinlədikcə kök onu
Çox qarışdı əhvalı,
Yalvardı belə etmə
Hətta pis oldu halı.
Dedi: qopsan kökündən
Sənə çox çətin olar,
Bir olmasaq inan ki,
Bütün həyatın solar.
Sən dediyin bu işlər
Hər kəs üçün sınaqdır,
Həyat bizə verdiyin
Geri alması haqdır.
Gövdə sözə baxmadı
Külək əscək əyildi,
Öz kökündən qoparaq
Zərb ilə yerə dəydi.
Sındı tamam qol-qanad
O taqətin itirdi,
Hiss etdi ki həyatın
Səhv edərək bitirdi.
Öncə onun budaqda
Yarpaqları saraldı,
Gövdə bunu görüncə
Qanı tamam qaraldı.
Ancaq artıq gec idi
Quruyurdu budaqlar
Hətta qalın qabığı
Çadarlandı o ki var.
Üz çevirdi görüncə
Ondan bütün ağaclar,
Xəyanətkar birinə
Dönüb axı kim baxar?!
Sədaqətli olan kəs
Sıx bağlanar kökünə.
Təməlindən qopansa
Düçar olar pis günə.

BALA CEYRANLA DONUZUN DOSTLUĞU

(æŁ°)

Bala ceyran son zaman
Bir donuzla dost idi,
Bunu bilib anası
Ağladı, özün diddi.
Dedi: dinlə, gözəlim
Donuz hara, biz hara,
Abır-həya itirmək
Utanc verməz onlara.
Bil ki, belə dostluğun
Ağır olar fəsadı,
Var bizlərin şöhrəti
Donuzunsa pis adı.
Bala sözə baxmadı
Davam etdi bu dostluq
Qoşa görüb onları
Çox şad oldu bir porsuq,
Dedi: buna baxın siz
Düşüb donuz felinə,
Aldanıbdır görünür
Yalan dolu dilinə.
Bu dostluğun sonunu
Çox pis görürəm düzü,
Yazıq yəqin bilmir heç
Onun var neçə üzü.
Yenə dostlar gəzərkən
Donuz gördü bataqlıq,
Elə sevincək oldu
Donub qaldı bir anlıq.
Dedi: bura bax hələ
Necə dönüb çirkaba,
Olub əla çimərlik
Həm də istidir hava.
O var gücün toplayıb
Özün palçığa atdı,
Çirkab elə sıçradı
Ceyran da diri batdı.
Bunu görən porsuğun
Fürsət düşdü əlinə,
Şayiələr yaymaqda
Dil də çatmaz, dilinə.
Dedi: gözümlə gördüm
Ceyran girdi çirkaba,
Qoşularaq donuza
Dedi, istidir hava.
Beləcə bala ceyran
Meşədə rüsvay oldu
Hər kəs qovdu yanından
Onun gözləri doldu.
Heç güvənmə, ey insan
Pis dosta, əyri yada,
Bataqlığa salar o,
Ya da ki, yanar oda.
Əgər düşsə üstünə
Çirkabın bir damlası,
Dəyişməyə məhkumsan
Əynindəki libası.

GÜNƏŞ VƏ CEYRAN

(təmsil)

Axşam çağı bir ceyran
Üzgün, məyus baxırdı.
Günəş qürub edincə
Gözündən yaş axırdı.
Qaranlığı həyatda
Xoşlamırdı o qəti,
Bir gün tənə etdi lap
Qorxu saçan zülməti.
Dedi: Daha bezmişəm,
Belə olmur yaşamaq
Qaranlığın yükünü
Sübhə qədər daşımaq.
Bu qorxulu gecələr
İşgəncədir, əzabdır
İşıq olmayan yerdə
Çətin kimsə azaddır.
Günəş gördü ceyranı
Tez söhbətə qarışdı
Dostun dilə tutdu ki,
Bəlkə, onla barışdı.
Dedi: Mən batan zaman,
Sən üzülmə, ol mətin,
Yaranışın həmişə
Doğru anla hikmətin.
Çox sirlidi biləsən
Gecənin də mənası
Sərt təzada bağlıdır
Dünyanın var olması.
Batan günəş üçün sən
Gəl ağlama bu qədər
Yoxsa dostum əməyin
Sonda olar zay, hədər.
Bil ki, hər batan günəş
Sabah yenə doğacaq
Bu əbədi yarışda
İşıq qalibdir ancaq.
Batan günəşi deyil,
Çıxan günəşi düşün,
Həyatına güc verər
Onunla hər görüşün.
Ceyran gördü doğrudan
Günəş doğru söz deyir
Zülmət qorxaq kəslərin
İçin qurdtəki yeyir.
Bu həyatda, ey insan,
İşığı sev, nur ara,
Qəlbin, ruhun o zaman
Sıxılıb düşməz dara.

CEYRANLARIN DÖNÜŞÜ

(təmsil)

Qovdu zalim kaftarlar
Ceyranları yurdundan
Çaydan keçdi çoxusu
Yol bağlıydı qurudan.
Həlak oldu bəzisi
Qərq olaraq sellərə.
Xilas olanlar qaçdı
Yaxın qonşu ellərə.
Üz tutdular ceyranlar
Burda yaşayan filə
Pis halların görüncə
Müdrik tez gəldi dilə.
Dedi: Sizə qəsd edən,
Bu kaftarlar nankordu
Pis işləri onların
Bütün aləmi yordu.
Xainlərdə görmədik
Qonşulara sədaqət
Onlar yaydı hər yerdə
Dəhşətli kin və nifrət.
Qəhr olmayın bu qədər
Hesab günü gələcək
Haqq yerini tutunca
Üzlər yenə güləcək.
Ceyranların böyüyü
Filə təşəkkür etdi
Səxavətli olması
Onun xoşuna getdi.
Dedi: Burda qalsaq da,
Vətən həsrəti bitməz
Yurda olan sevgimiz
Zərrə azalmaz, itməz.
Sizin kimi müdriklər
Bizə düz yol göstərər
Haqsız kaftar sürüsün
Bir gün ədalət yenər.
Kaftarlarsa durmadan
Öz həddini aşırdı
Qəzəbləri kükrəyib
Hər tərəfə daşırdı.
Qırılırdı meşələr
Odlanırdı dağ-dərə
Burda kədər qonmuşdu
Hər tərəfdə üzlərə.
İllər gəlib keçdikcə
Azğınlaşdı kaftarlar
Viran olmuş yerlərdə
Bayquş etdi ahuzar.
Təhəmmülü qalmadı
Filin daha dözməyə
Gördü mənası yoxdur
Yenə durub gözləyə.
Hücum edib bir səhər
Yağıları qovdular
Hansı tərslik etdisə
Burunların ovdular.
Çox sevinib ceyranlar
Yurdlarına getdilər
Unudulmaz bu günü
Hər il şənlik etdilər.
Sən də bilki, ey insan,
Məğlub olmur həqiqət,
Bəzən ayaq tutsa da,
Tez yıxılar xəyanət.

XAİN QARĞA

(təmsil)

Səhər açılan kimi
Çox xain ala qarğa,
Qarıldayıb səs saldı
Gül-çiçəkli bir bağa.
Yığışdılar buraya
Ətrafda olan quşlar
Dedilər, söylə görək,
Ay küyçül, yenə nə var?
Qarğa dedi, bilirsiz
Burda heç nələr oldu?
Bülbül cəh-cəh edərkən
Birdən dil topuq vurdu.
Eşidincə mən bunu
Ona hörmətim itdi,
Axı "cəh-cəh" yerinə
O niyə "bəh-bəh" etdi?
Bu kələyə uyanlar
Həmən verdi səs-səsə,
Dedilər gərək bülbül
Tez salınsın qəfəsə.
O hələ anlamır ki,
Çox şeylər itiribdir,
Bülbüllərin hörmətin
Zay edib bitiribdir.
Bülbül dedi, ey qarğa,
Mən nə günah etmişəm?
Gülə bəh-bəh söyləyib
Muradıma yetmişəm.
Quşlar bunu duyunca
Dönüb qarğaya baxdı,
O tənəni anlayıb
Uçaraq yoxa çıxdı.
Xainlərdə peşədir
Pis fikirlə izləmək.
Uyduraraq yalanlar
Həqiqəti gizləmək.

ŞƏKƏR VƏ DUZ

(təmsil)

Duzla şəkər tozunun
Düz gəlmirdi sözləri,
Son zamanlar çox küskün
Görünürdü üzləri.
Duz dedi: axı necə,
Bu qədər sevilirsən?...
Əgər görnüşə qalsa
Olarıq ikimiz tən.
Bunca şirin olsan da
Heç öyünmə özünlə,
Nə də çaşdırma bizi
Baldan şirin sözünlə.
Əsas mənəm burada
Verən çox şeyə dadı,
Həm də qədimdən məşhur,
Duzun dünyada adı.
Görünsən də bu cür ağ,
Sən bir ölüm mələyi,
Girib bəyaz donuna
İşlədirsən kələyi.
Şəkər baxdı ki duzun
İçin xainlik alıb,
Ruhu tamam pozulub
Özünü dərdə salıb.
Dedi: söylə gözəl duz
Bu nə yanlış düşüncə?
Axı sən dad verirsən
Hər yeməyə çox incə.
Həm də ağsan mənimtək
Ləkə götürmür adın,
Hətta bəzən insanlar
İçir səninlə andın.
Duzla çörək kəsənlər
Əhdə sadiq oldular,
Sizə xain çıxanlar
Dərdə düşüb, soldular.
Duz şəkəri dinləyib
Günahını anladı,
Əməlindən utanıb
Öz-özünü danladı.
Dedi: görünür şəkər
Onçun sevilir belə,
Kim ki onu dadırsa
Gəlir xoş sözlər dilə.
Mənsə xainlik edib
Korlayıram adımı,
Bunu bilən xoşlamır
Kəskin acı dadımı.
Duz şəkərlə nəhayət
Dost olmağa başladı,
Vəs-vəsəni qovaraq
Şeytan deyib, daşladı.
Sən də dinlə, ey insan
Xəbisliyi qəlbdən at,
Pis duyğular yerinə
İçində bir eşq yaşat.

QURBAĞA VƏZİFƏ ALDI

(æŁ°)

Quruldayıb qurbağa vəzifə istəyirdi,
Digər namizədləri durmadan pisləyirdi.
O dedi: Bu göldə mən, məharətlə üzürəm,
Suyun lap dibində də, üzündə də süzürəm.
Rəqib deyil heç zaman mənim üçün tısbağa.
Hörmət mənasında lap, çağırsalar da bağa.
Onun ağır yerişi bilinmir nə gedişdi,
Öz qınında yaşamaq, guya ki böyük işdi?!
İndi sürət əsridir atılıb düşmək gərək,
Var isə istedadı bizə göstərsin görək?!
Dinləyərək tısbağa dərindən köks ötürdü,
Sonra namizədliyin dinməz geri götürdü.
Dedi: Bu vəzifəyə qurbağa talib olsun,
İstəyinə qovuşub, ilk turdan qalib olsun.
Bir balıq da bəyəndi, tısbağanın təklifin,
Dedi, namizədliyin hamı geriyə çəksin.
İndi oldu qurbağa, seçkidə vahid aday
Artıq heç bir namizəd qalmadı ondan savay.
Beləcə bu qurbağa tutdu kiçik vəzifə,
Bir an vaxt itirmədən başladı "böyük" işə.
O, göstəriş verərək, gölün suyun azaltdı,
Çamurluğa döndərib, özün içinə atdı.
Dedi, ləzzət eləyir bataqlıqda yaşamaq,
İndi sizlərə qalıb, mənimlə yoldaş olmaq.
Balıq ilə tısbağa yaman pərişan idi,
Səhvlərini anlayıb, bu dostlar belə, dedi:
-Kim ki aldansa əgər, mənasız qurultuya,
Çox keçmədən düşər o, bəlaya, gurultuya.